

Robert Kardas
Dział Edukacyjnej Informacji Internetowej
Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach

Komputer i internet w pracy biblioteki pedagogicznej na przykładzie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka prace nad automatyzacją procesów bibliotecznych, a tym samym nad wykorzystaniem technologii komputerowej w pracy z czytelnikiem, rozpoczęła w 1995 roku. W tym właśnie czasie zakupiono do Działu Informacyjno-Bibliograficznego pierwszy komputer wraz z oprogramowaniem obsługującym bibliograficzne bazy danych w postaci Pakietu MAK. Jednocześnie rozpoczęto - z myślą o czytelniku - wzbogacanie warsztatu informacyjnego poprzez prenumeratę wersji elektronicznej Przewodnika Bibliograficznego, a w roku następnym również Bibliografii Zawartości Czasopism.

Nowe formy pracy spotkały się z bardzo pozytywnym przyjęciem tak ze strony całej rzeszy czytelników, jak również pracowników PBW w Kielcach. W tym okresie rozpoczęto także pierwsze wewnątrzbiblioteczne szkolenia pracowników w zakresie obsługi komputera i Pakietu MAK.

Kolejne lata przyniosły dalsze postępy we wdrażaniu nowych technologii informacyjnych w pracy biblioteki. Biblioteka wzbogacała się o kolejne stanowiska komputerowe, jednakże cały czas działające w systemie jednostanowiskowym.

Przełomem okazał się rok 2001, w którym położono pierwszą część sieci komputerowej, łącząc tym samym wszystkie stanowiska komputerowe w jeden sprawnie działający system.

Zakupiono 10 nowych stanowisk komputerowych, a także serwer wraz z oprogramowaniem Windows 2000 Server Family obsługujący sieć komputerową. W 2001 roku pojawiła się nowa wersja programu MAK (3.40), którą PBW zakupiła z Biblioteki Narodowej wraz z licencją na nieograniczoną liczbę stanowisk. Zakupiono również program MAK WWW umożliwiający prezentację katalogów bibliotecznych w in-

ternece. Zakup nowej wersji programu MAK, dającej możliwość drukowania kart katalogowych, pozwolił na tworzenie własnych katalogowych baz danych. Po przystosowaniu do potrzeb PBW formatów ekranowych (masek) struktur poszczególnych baz danych pracownicy Wydziału Ewidencji i Opracowania Zbiorów, Czytelni i Wypożyczalni rozpoczęli wprowadzanie rekordów. W pierwszym etapie prac powstały:

- baza publikacji zwartych zawierająca wszystkie bieżące zakupy, jak również pozycje wprowadzane w ramach retrospektywnego opracowania zbiorów
- baza czasopism prenumerowanych przez PBW w Kielcach
- baza czytelników Wypożyczalni PBW w Kielcach

W omawianym czasie biblioteka uzyskała również dostęp do internetu poprzez zainstalowanie łącza SDI. Umożliwiło to rozpoczęcie prac nad zorganizowaniem czytelni internetowej, w której czytelnicy mogliby korzystać z zasobów internetowych w celach naukowo-dydaktycznych. Dostęp do internetu pozwolił na wykorzystywanie zasobów internetowych w bieżącej pracy następujących wydziałów:

- Czytelni
- Wydziału Ewidencji i Opracowania Zbiorów
- Wydziału Informacyjno-Bibliograficznego
- Wydziału Audiowizualnego

Ze stanowisk komputerowych w Wydziale Informacyjno-Bibliograficznym oraz w Czytelni mogli również korzystać czytelnicy.

W 2001 roku PBW posiadała 16 stanowisk komputerowych działających w sieci i rozlokowanych w następujących działach: Wydział Ewidencji i Opracowania Zbiorów (3), Wydział Informacyjno-Bibliograficzny (3), Czytelnia (2), Wypożyczalnia (1), Wydział Audiowizualny (1), Dział Edukacyjnej Informacji Internetowej (5), Sekretariat PBW (1).

Kolejny rok przyniósł dalsze postępy we wdrażaniu technologii informacyjnej w PBW.

W 2002 roku rozpoczęła działalność - w ramach Działu Edukacyjnej Informacji Internetowej - czytelnia internetowa wyposażona w 4 stanowiska dla czytelników. Korzystają z niej nauczyciele (z Kielc i całego województwa), studenci (kieleckich uczelni wyższych państwowych i prywatnych, a także studiujący poza Kielcami) i uczniowie kieleckich szkół średnich, gimnazjów i podstawowych.

Stanowiska komputerowe udostępniane są czytelnikom PBW w Kielcach bezpłatnie.

Czytelnik może uzyskać wydruki komputerowe informacji wyszukanych w internecie. Dużym zainteresowaniem cieszy się usługa skanowania dokumentów pochodzących ze zbiorów PBW.

W okresie od 03.01.2003 do 31.12.2003 czytelnię odwiedziło ponad 700 osób.

W oparciu o stanowiska komputerowe w czytelnii, prowadzone są przez pracowników PBW w Kielcach:

- szkolenia wewnątrzbiblioteczne pracowników PBW w Kielcach
- lekcje biblioteczne
- zajęcia z informacji naukowej (internetowej) w ramach kursu kwalifikacyjnego dla bibliotekarzy organizowanego przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach

W 2002 roku prowadzono również prace nad rozbudową sieci komputerowej w PBW - zakupiono 6 kolejnych komputerów i położono następną część sieci komputerowej.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka zarejestrowała w 2002 roku własną domenę internetową publikując jednocześnie witrynę internetową pod adresem <<http://www.pbw.kielce.pl>> . Na stronach zamieszczono podstawowe informacje o działalności PBW: historia powstania i rozwoju biblioteki, struktura organizacyjna, regulaminy, aktualności. Udostępniono także katalogi biblioteczne książek i czasopism.

Ponadto dla każdej filii PBW opracowano odrębną stronę zawierającą najistotniejsze informacje o działalności poszczególnych filii.

W 2003 roku postępowały prace nad rozbudową strony internetowej, bazami w systemie MAK, a także nad stroną techniczną sieci komputerowej.

Rozpoczęto tworzenie elektronicznej wersji kartotek zagadnieniowych, publikując je równocześnie na stronie internetowej PBW. Na stronie internetowej PBW udostępniono również zestawienia tematyczne opracowywane przez pracowników biblioteki. Oprócz tego opublikowano bazę adresową czasopism wydawanych zarówno w formie tradycyjnej jak również w internecie.

Podjęto prace nad tworzeniem katalogu zbiorów audiowizualnych. Rozpoczęto również przygotowania do uruchomienia katalogów komputerowych zbiorów PBW w Kielcach. Zakupiono 6 nowych stanowisk komputerowych i położono ostatnią część sieci komputerowej, obejmującej swoim zasięgiem wszystkie wydziały PBW w Kielcach.

Obecnie (kwiecień 2004 roku) Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach ma do dyspozycji:

- 30 stanowisk komputerowych, z czego 15 jest udostępnionych dla czytelników
- najnowszą wersję komputerowego systemu bibliotecznego - Pakiet MAK 4.3
- bazę bibliograficzną - Polska Bibliografia Literacka (za rok 1989)
- bazy bibliograficzne tworzone przez Bibliotekę Narodową
 - Przewodnik Bibliograficzny (od 1980 roku)
 - Bibliografia Zawartości Czasopism (od 1996 roku)
 - Prasa (od 2004 roku)
- komputerowe bazy danych:
 - książek Katalog komputerowy obejmuje rekordy bibliograficzne książek i wydawnictw seryjnych pozyskanych przez PBW od 1 sierpnia 1999 roku. Baza zawiera 7754 rekordy. Wszystkie nowości są na bieżąco wprowadzane do bazy, jednocześnie prowadzone jest uzupełnianie retrospektywne katalogu¹.
 - czasopism Katalog uwzględnia ok. 500 rekordów bibliograficznych czasopism znajdujących się w zbiorach PBW. W zasadniczej części dotyczą one nowych tytułów, oraz bieżącej prenumeraty w latach 2000-2003. Jednocześnie trwają prace nad retrospektywnym uzupełnieniem katalogu o pozostałe wydawnictwa ciągle uwzględnione w katalogu kartkowym czasopism².
 - kartotek zagadnieniowych Baza kartotek zagadnieniowych obejmuje rekordy bibliograficzne książek, fragmentów książek, artykułów z czasopism, dokumentów elektronicznych i innych materiałów związanych z pedagogiką, psychologią, socjologią, oraz metodyką nauczania poszczególnych przedmiotów. Rekordy bibliograficzne tworzone są w oparciu o zbiory PBW oraz na podstawie innych źródeł informacji związanych z powyższymi dziedzinami³.
 - zbiorów audiowizualnych Obecnie baza komputerowa jest w początkowej fazie tworzenia i obejmuje rekordy bibliograficzne materiałów audiowizualnych (ok. 150 rekordów). Prace nad tworzeniem bazy podzielono na trzy etapy ze względu na rodzaj nośnika dokumentu. W pierwszej kolejności opracowywane są rekordy bibliograficzne kaset wideo (na bieżąco, jak również retrospektywnie) ze względu na największą popularność tego nośnika. Następnym etapem tworzenia katalogu komputerowego zbiorów audiowizualnych będzie wprowadzanie rekordów bibliograficznych płyt CD oraz DVD. Końcową fazą będzie opracowywanie rekordów bibliograficznych

¹ www.pbw.kielce.pl/katalogi-online.html

² Tamże

³ Tamże

kaset audio.

- kartoteka czytelników Wewnątrzbiblioteczna baza danych dotycząca czytelników zarejestrowanych w Wypożyczalni PBW w Kielcach. Jest to kompletna baza, aktualizowana na bieżąco i obejmująca ponad 12 500 czynnych czytelników. Z kartoteki czytelników oprócz Wypożyczalni korzysta Wydział Zbiorów Audiowizualnych i Dział Edukacyjnej Informacji Internetowej (czytelnia internetowa).

- stały dostęp do internetu ze wszystkich stanowisk komputerowych
- nowe wydajniejsze łącze internetowe DSL
- składające się z 5 stanowisk komputerowe katalogi biblioteczne, obejmujące katalog książek, czasopism oraz kartoteki zagadnieniowe

Na rok 2004 zaplanowano następujące działania:

- zamknięcie katalogów tradycyjnych - 02.2004-05.2004 r.
- uruchomienie modułu wypożyczalni Pakietu MAK i wdrożenie go w Wypożyczalni PBW w Kielcach - 07.2004-10.2004 r.
- zintensyfikowanie procesu wprowadzania retrospektywnego tak na poziomie Wydziału Ewidencji i Opracowania Zbiorów jak również na poziomie Wypożyczalni PBW
- uruchomienie katalogu komputerowego zbiorów audiowizualnych - 06.2004 r.
- opublikowanie na stronie internetowej PBW w Kielcach kolejnego katalogu - zbiorów audiowizualnych - 07.2004 r.

Według projektu automatyzacji Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej opracowanego na lata 2002-2010, dalsze prace będą przebiegały zarówno bibliotece głównej w Kielcach, jak i we wszystkich filiach. Na następne lata zaplanowano między innymi: wdrożenie zautomatyzowanego systemu bibliotecznego we wszystkich filiach PBW, zautomatyzowanie systemu ewidencji zbiorów w filiach, tworzenie baz danych obejmujących zbiory biblioteczne filii, podłączenie do sieci internetowej filii PBW, uruchomienie katalogów komputerowych w filiach, udostępnienie katalogów komputerowych filii w internecie, oznakowanie wszystkich zbiorów bibliotecznych PBW w Kielcach i filii kodami paskowymi i zautomatyzowanie systemu rejestracji i obsługi czytelników filii PBW.